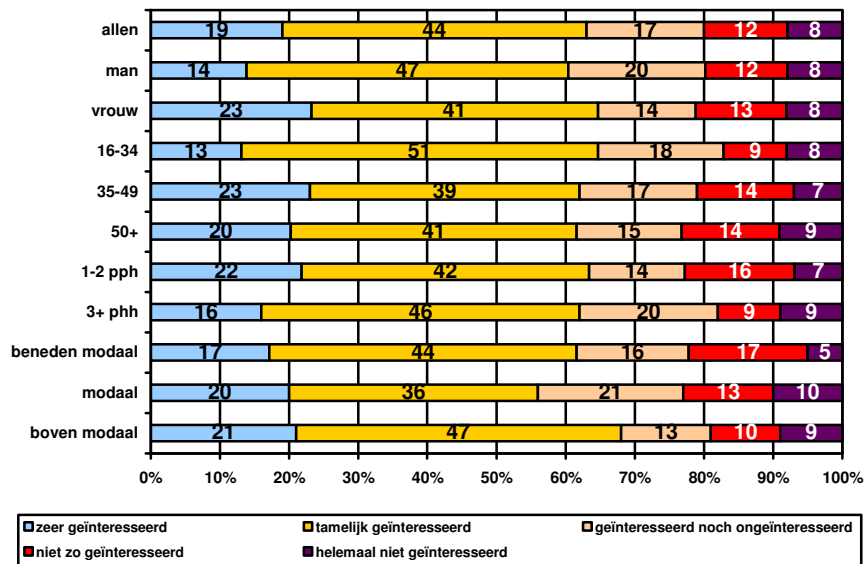

II.2 Educatie en opvoeding

Interesse en motivaties

Bijna tweederde van de populatie van 16 tot 70 jaar, ofwel ruim acht miljoen Nederlanders, zegt 'zeer' (19%) of 'tamelijk' (44%) geïnteresseerd te zijn in het onderwerp 'opvoeding en educatie'. Dat geldt meer voor vrouwen dan voor mannen, meer voor de groep 35-49 jaar dan voor de andere leeftijdsgroepen en meer voor mensen met thuiswonende kinderen dan voor de kleinere huishoudens. Overigens zijn mensen met één kind thuis weer meer geïnteresseerd in het onderwerp dan mensen met meer kinderen.

Mate van interesse in educatie en opvoeding – in % basis: allen (n=500)

De belangrijkste motivaties voor een (redelijk) grote mate van interesse in het onderwerp zijn 'Ik heb opgroeiende/schoolgaande/puberende kinderen' (12%), 'Het is belangrijk om een goede basis mee te geven' (11%), 'Ben werkzaam in het onderwijs/het is mijn vak' (9%) en 'Dit is in het belang van mijn kinderen' (9%). Gebrek aan interesse wordt met name gemotiveerd door antwoorden als 'Kinderen zijn al groot/volwassen' (9%) en 'Heb geen kinderen' (15%). Enkele citaten:

- 'Omdat ik het belangrijk vind dat mijn kinderen opgroeien tot sociale en tolerante mensen, die iets over hebben voor anderen en niet alleen maar aan zichzelf denken. Ik vind het belangrijk dat ze een goede opleiding kunnen volgen zodat zij zich staande kunnen houden in deze maatschappij. Ik vind het ook belangrijk dat zij

normen en waarden aanleren die in ieder geval respect, beleefdheid en tolerantie inhouden'.

- ❑ 'De balans tussen educatie en opvoeding is altijd moeilijk te bepalen geweest en varieert over de tijd. Een docent voedt ook op, maar er zijn beperkingen. Die continue spanning tussen opvoeden en onderwijzen boeit mij zeer'.
- ❑ 'Ik ben een alleenstaande moeder met 2 puberzonen en ik vind deze periode erg heftig, ik voel me soms onzeker of ik het wel goed aanpak qua opvoeding. Wat betreft educatie is er natuurlijk erg veel veranderd sinds mijn eigen middelbare schooltijd'.
- ❑ 'Aangezien ik, heel ouderwets, nog altijd geloof in een maakbare maatschappij. Daartoe is educatie van eminent belang. Kijk ook naar derde wereld landen waar de rol van de vrouw zo beperkt is. Krijgen deze vrouwen de kans om te leren dan gaan een heleboel zaken stukken beter'.
- ❑ 'Omdat ik met kinderen werk, en er steeds meer kinderen zijn die een rugzakje hebben, en wij niet genoeg gekwalificeerd zijn om hier goed mee om te gaan'.
- ❑ 'We zitten op dit moment midden in het "opvoedingsproces" van onze middelste (zoon)'. Hij heeft ADHD en (hoogstwaarschijnlijk) PDD-NOS. En hij gaat binnenkort naar het speciaal onderwijs. De opvoeding van (vooral dus) onze tweede gaat in ons geval anders dan in andere gezinnen!!!'

Thuis- en uitwonende kinderen

Van de representatieve steekproef heeft 41% van de respondenten één of meer thuiswonende kinderen, meestal twee (20%), vaak ook één (14%) en in een beperkter aantal gevallen drie of meer (7%). Een kwart van de steekproef heeft een of meer uitwonende kinderen, dat dan doorgaans in dezelfde verhoudingen. Dit zijn logischerwijze met name 50-plussers, hoewel ook in de leeftijdsgroep 35-49 jaar al zo'n 12% melding maakt van kinderen die het huis al uit zijn.

Rolverdeling ouders en school

Een regelmatig terugkerend gespreksonderwerp in de media, in het onderwijs en bij de burger thuis, is de rolverdeling tussen ouders en school als het gaat om opvoeding en educatie. Een zevental uitspraken over dit thema werd aan de steekproef voorgelegd, met de vraag in hoeverre men het daarmee eens of oneens was. Men kon daarbij kiezen uit de antwoorden 'helemaal mee eens' (waarde 3 op de gehanteerde schaal), 'deels mee eens' (2) of 'niet mee eens' (1). Hoe dichter de gemiddelde score bij de 3.0 ligt, des te meer mensen onderschrijven de uitspraak dus; en omgekeerd, hoe dichter de uitspraak bij de 1.0 ligt, des te minder mensen zijn het daar mee eens. De uitkomsten:

***Rolverdeling tussen ouders en school – 'helemaal mee eens' in % en gemiddelde score
basis: allen incl. boost steekproef (n=701)***

	Allen representatief	Wel thuis wonende kinderen	Geen thuis wonende kinderen
Voor- en naschoolse opvang is de zorg van ouders, niet van school	49% 2.39	57% 2.48	49% 2.39
Zowel ouders als school zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van kinderen	47% 2.38	43% 2.29	46% 2.37
Opvoeding hoort thuis te gebeuren, school mag daar niet voor verantwoordelijk worden gesteld	40% 2.26	44% 2.32	42% 2.29
Ouders die volgens school hun kinderen onvoldoende opvoeden, moeten verplicht worden gesteld een opvoedcursus te volgen	33% 2.19	26% 2.05	38% 2.25
De school moet een actieve rol spelen bij het aanbieden van voor- en naschoolse opvang	24% 1.99	17% 1.81	24% 2.03
De school moet zijn taak als opvoeder serieuzer nemen dan nu het geval is	17% 1.89	11% 1.74	21% 1.95
Scholen hebben tegenwoordig zo veel aan hun hoofd dat het logisch is dat ze zich richten op les geven, en niet op opvoeding	17% 1.87	20% 1.87	18% 1.92

Conclusie moet zijn dat Nederlanders het primaat van zaken als voor- en naschoolse opvang en opvoeding primair bij de ouders leggen, hoewel school als het om opvoeding gaat doorgaans wel als medeverantwoordelijk wordt beschouwd. Bij het issue van een verplichte opvoedcursus voor ouders die bij het opvoeden 'in gebreke blijven' staken de stemmen min of meer. Circa één op de vijf Nederlanders vindt, dat scholen hun taken als opvoeder wat serieuzer moeten nemen dan nu het geval is of zou zijn.

Opvallend is verder dat mensen zonder thuiswonende kinderen op een aantal uitspraken (buitenschoolse opvang, school als opvoeder) kritischer zijn over het onderwijs dan ouders. Dat ouders een verplichte opvoedcursus in geval van calamiteiten minder zien zitten dan gemiddeld of dan als mensen zonder (thuiswonende) kinderen, is logisch: daar committeer je je als ouder toch liever niet aan.

Dan aandacht voor opvoeding en educatie in de thuissituatie, waarbij dezelfde methodiek werd gehanteerd als hiervoor: uitspraken op een driepuntsschaal, met daarbij de vraag in hoeverre men het daarmee eens of oneens was. Voor ouders van thuiswonende kinderen werden de uitspraken nu echter gepersonaliseerd, het ging dus in de vraagstelling om hun eigen kind(eren). En dat levert aanmerkelijke verschillen op in vergelijking met mensen zonder thuiswonende kinderen:

Opvoeding en educatie in de thuissituatie – ‘helemaal mee eens’ in % en gemiddelde score
basis: allen incl. boost steekproef (n=701)

	Allen representatief	Wel thuis wonende kinderen	Geen thuis wonende kinderen
Ouders zijn vaak niet consequent genoeg voor hun kinderen	37% 2.11	6% 1.50	57% 2.53
Ouders mogen hun kinderen, als ze dat nodig vinden, een corrigerende tik geven	35% 2.12	30% 2.01	39% 2.21
Veel ouders nemen tegenwoordig onvoldoende verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen	31% 1.89	2% 1.08	50% 2.44
Veel ouders hebben tegenwoordig te weinig tijd voor hun kinderen	27% 1.94	4% 1.32	44% 2.37
Veel ouders maken tegenwoordig te weinig tijd vrij voor hun kinderen	26% 1.94	4% 1.35	41% 2.36
Kinderen worden thuis tegenwoordig te veel behandeld als prinsjes en prinsesjes	25% 1.85	2% 1.20	42% 2.29
Een corrigerende tik voor kinderen wijs ik in principe af	23% 1.75	27% 1.82	19% 1.69
Het is voor ouders van nu veel lastiger om de prioriteit te leggen bij de opvoeding van hun kinderen dan vroeger (toen ik kind was)	20% 1.79	10% 1.58	25% 1.92
Het is voor ouders tegenwoordig veel lastiger om grenzen te stellen aan kinderen dan vroeger (toen ik kind was)	17% 1.73	4% 1.42	25% 1.92
Ouders beginnen tegenwoordig vaak te laat met de opvoeding van hun kinderen	17% 1.70	1% 1.07	29% 2.13

‘Kom niet aan mijn kind’ en/of ‘kom niet aan mijn opvoeding’, dat is de teneur als we kijken naar de kolom met de antwoorden van de ouders met thuiswonende kinderen. Wat “we” zijn consequent, nemen

verantwoordelijkheid, hebben en maken genoeg tijd voor de kinderen, behandelen ze niet als prinsjes en prinsesjes, kunnen grenzen stellen en beginnen tijdig met opvoeden. Hoe anders is het oordeel van de mensen zonder thuiswonende kinderen. De beste stuurder die aan wal staan? Kritiek van buitenaf op de opvoeding ligt in elk geval uitermate gevoelig, en dat geldt ook voor het wel of niet toestaan van een corrigerende tik.

De derde en laatste set van uitspraken betrof opvoeding en educatie in algemene zin. Wederom allereerst de cijfers op een rijtje:

Opvoeding en educatie in algemene zin – ‘helemaal mee eens’ in % en gemiddelde score
basis: allen incl. boost steekproef (n=701)

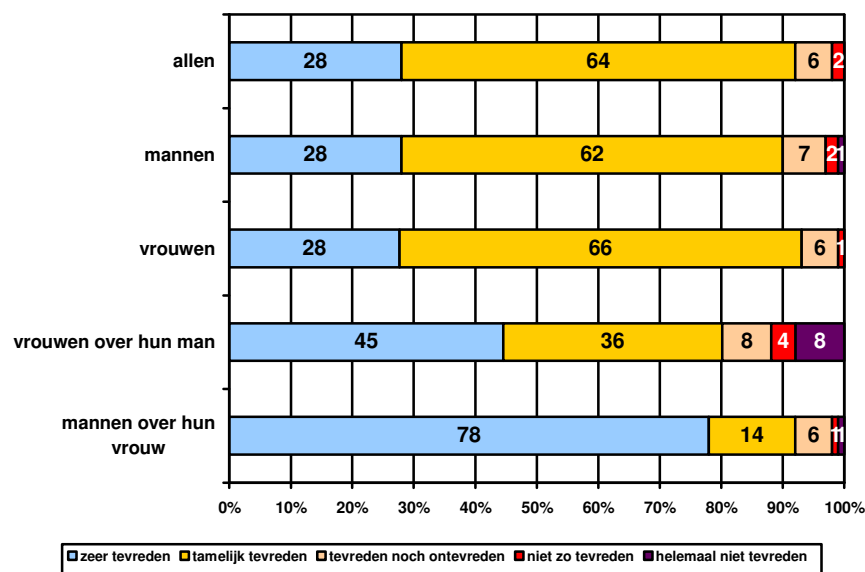
	Allen representatief	Wel thuis wonende kinderen	Geen thuis wonende kinderen
Scholen horen in gelijke mate te zorgen voor educatie en voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen	37% 2.33	38% 2.32	37% 2.33
Opvoeden is voor mij het belonen van goed gedrag, en het bestraffen van ‘slecht’ gedrag	26% 2.08	23% 2.03	30% 2.10
Speciaal, religie gebonden onderwijs moet in Nederland worden afgeschaft (alle kinderen naar het openbaar onderwijs)	23% 1.75	19% 1.64	26% 1.80
Opvoeden is voor mij het in samenspraak met kinderen stellen van regels (“poldermodel”)	20% 1.98	23% 2.04	20% 1.97
Opvoeden is voor mij het belonen van goed gedrag, en het zo veel mogelijk negeren van ‘slecht’ gedrag	19% 1.82	19% 1.87	17% 1.77
Scholen doen veelal te moeilijk over de integratie van gehandicapte kinderen in het reguliere onderwijs	17% 1.90	13% 1.91	19% 1.95
Scholen doen veelal te moeilijk over de handhaving van moeilijk opvoedbare kinderen in het reguliere onderwijs	13% 1.78	9% 1.70	16% 1.86

Een meerderheid van de steekproef onderschrijft geheel of ten minste gedeeltelijk de stelling, dat cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling op school min of meer even belangrijk zouden moeten zijn. Over wat opvoeden precies is – belonen en bestraffen, belonen en negeren of polderen – bestaat zeker geen consensus. Datzelfde geldt voor de handhaving of afschaffing van speciaal, religie gebonden onderwijs of voor de integratie van gehandicapte of moeilijk opvoedbare kinderen in het reguliere onderwijs. In zekere zin weerspiegelen deze uitkomsten de politieke verhoudingen op landelijk niveau – reden waarom er nog steeds zoveel discussie over deze onderwerpen is.

Tevreden over de opvoeding?

Nederlanders zijn in overgrote meerderheid tevreden over de wijze waarop ze hun eigen kinderen hebben opgevoed. Iets anders is de betrokkenheid van de partner bij die opvoeding, dat dan primair als de vrouw gevraagd wordt over de rol van haar man. In dat geval is zo'n 20% van de vrouwen op zijn zachtst gezegd niet helemaal tevreden over manlief, en is het oordeel vaak ook zuinigjes 'tamelijk' in plaats van 'zeer tevreden':

Oordeel over opvoeding eigen kinderen en rol partner daarbij – in % basis: allen incl. boost steekproef (n=701)

De tevredenheid over de opvoeding van de eigen kinderen wordt vooral verklaard vanuit de overtuiging dat de kinderen *'sociaal/verantwoordelijk in het leven staan'* (15%). Daarnaast zijn de opvoeders *'tevreden over het beleefde/vriendelijke gedrag van hun kinderen'* (11%), over het feit *'dat ze goed terecht zijn gekomen'* (11%) en over het feit dat de kinderen *'lekker in hun vel zitten'* (9%).

Het positieve oordeel over het gedrag van de kinderen vinden we verder terug in opmerkingen als *'ze hebben normen en waarden geleerd'* (7%), *'ze hebben respect voor anderen/laten iedereen in hun waarde'* (6%) en *'ze kennen hun grenzen'* (7%). Naast alle positieve zaken valt er in de antwoorden ook de nodige zelfkritiek te bespeuren. Bijna een kwart (23%) van de ouders erkent in elk geval *'dat ze wel steekjes hebben laten vallen/dat er dingen beter hadden gekund'*. Enkele citaten uit de lijst van letterlijk gegeven antwoorden:

- ❑ 'Is gewoon moeilijk - er is geen handleiding en weinig steunpunten voor ouders'.
- ❑ 'Door scheiding, veel te weinig invloed op gehad en door gemaakte fouten toen ik wel grip er op had'.
- ❑ 'Ook als ouder ben ik niet feilloos, ook ik heb mijn gebruiksaanwijzing, net als mijn kinderen. Al lezende kom je soms tot de ontdekking dat je bepaalde dingen beter anders kunt aanpakken'.
- ❑ 'De puberleeftijd vergt toch wel erg veel. Achteraf kijkend zou je sommige dingen misschien anders gedaan hebben, hoewel ik geen spijt van dingen heb, over hoe ik ze heb opgevoed'.
- ❑ 'Omdat tweede kind (zoon) veel problemen geeft in de opvoeding worden de andere twee kinderen hier vaak mee geconfronteerd. Zij krijgen dus niet altijd de liefde en aandacht die ze verdienen. Op dit moment zijn we nog een beetje stuurloos, krijgen we niet de goede begeleiding die we nodig hebben voor het opvoeden van onze zoon. Ook hij krijgt dus niet wat hij nodig heeft en verdient, want alle drie de kinderen kunnen er tenslotte niets aan doen. Wel houden we ontzettend veel van onze kinderen!!!!'

Sommige verhalen zijn schrijnend:

- ❑ 'Door mijn handicap en ziekte heb mij te weinig op hun opvoeding kunnen richten. Ze zijn zeer moeilijk handelbaar en maken de ene fout na de andere. Ze gebruiken beiden drugs en kunnen niet met geld omgaan. Ze hebben verkeerde vrienden, zijn zeer eigenwijs en dulden geen tegenspraak. Ze willen hun eigen weg gaan en komen alleen voor hulp als ze in de problemen zitten. Ze zijn 26 en 27 jaar. Beiden jongens'.

De minder grote tevredenheid over de rol van de (mannelijke) partner komt hoofdzakelijk voort uit frustratie over diens werk (*'werkt veel, veel afwezig'*), de min of meer automatisch gegroeide rolverdeling (*'ik doe meer/het komt op mij neer'*), *'een gebrek aan betrokkenheid'* of *'verschillende zo niet conflicterende opvattingen'*. Meer in overeenstemming met het ideaalbeeld zijn opmerkingen als *'we doen het samen'*, *'we zitten op dezelfde golflengte'*, *'partner is betrokken'* en *'partner speelt een actieve rol'*.

Opvoeding en de KRO

Precies de helft van de ondervraagden beoordeelt de combinatie van KRO en aandacht voor het thema 'opvoeding' als 'zeer goed' (8%) of 'goed' passend (43%). 43% is hierover neutraal, en slechts 7% acht een en ander matig of slecht passen. Met name 50-plussers zijn goed te spreken over de combinatie.

Een nog iets grotere groep van 57% acht het gepast dat de KRO informatie wil verstrekken waarmee opvoeders hun kinderen zich kunnen laten ontwikkelen tot sociaal vaardige individuen – een hele mond vol, maar het kan en mag dus. Slechts 8% beoordeelt deze combinatie van omroep en doelstelling als negatief.

Een ruime minderheid van 39% van de steekproef verwacht tot slot, dat de KRO bij de invulling van het thema opvoeding 'altijd' (7%) of 'meestal' (32%) zal kiezen voor een invalshoek vanuit het katholieke geloof/spiritualiteit. Zo'n 42% verwacht dat dit tenminste af en toe zal gebeuren, terwijl 19% verwacht dat dit eerder uitzondering dan regel zal zijn. Let op: dit zijn verwachtingen, en geen waardeoordelen.

Tot zover de paragraaf 'Opvoeding en educatie'.